

היערכות קופות החולים לרפורמה בבריאות השן לזקנים

איילת ברג-ורמן¹ אילא קרמל-שיפמן¹
שי שדה¹ שלמה זוסמן² לנה נטפוב²

¹מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל
²משרד הבריאות, האגף לבריאות השן

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
תרגום לאנגלית (תקציר): עמי אשר
עיצוב גרפי: ענת פרקו טולדנו

המחקר מומן בסיוע המכון הלאומי לחקר שירותי הבריאות ומדיניות הבריאות

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל
ת"ד 3886 ירושלים 9103702
טלפון: 02-6557400
brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | אייר תשפ"ג | מאי 2023

רקע

בעשורים האחרונים חל שיפור בבריאות השן של זקנים בישראל, אך המצב בישראל עדיין ירוד לעומת זה שבמדינות מפותחות רבות. חלק מן ההסבר לכך נעוץ בחסמים המקשים על קבלת שירותים דנטליים. בשנת 2019 יושמה בישראל רפורמה בשירותים הדנטליים לזקנים, שמטרתה לשפר את נגישות הזקנים לשירותים ולהפחית חלק מן החסמים. יישום הרפורמה החל בהכללת טיפול משמר לבני 75+ בסל השירותים הניתנים במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ומאוקטובר 2019 נכלל בסל גם טיפול משקם לבני 80+.

מטרות המחקר

1. לבחון את דפוסי השימוש של זקנים בשירותים דנטליים בשלוש השנים הראשונות להחלת הרפורמה
2. ללמוד על היערכות קופות החולים לאספקת שירותים דנטליים לזקנים במסגרת הרפורמה

שיטת המחקר

1. ניתוח משני של נתונים שמסרו קופות החולים למשרד הבריאות על מטופלים בני 75+ בשנים 2019–2021
2. ראיונות טלפוניים עם עשרה אנשי מפתח ובעלי תפקידים מכל קופות החולים שעסקו בהיערכות הקופות לאספקת שירותים דנטליים בעידן הרפורמה

ממצאים עיקריים

בין שנת 2019 לשנת 2021 חלה עלייה מתונה בשיעור המטופלים ובשיעור טיפולי השיניים במרפאות של קופות החולים. עלייה בולטת, של 133%, נרשמה בשיעור המקבלים טיפולי עזרה ראשונה. עלייה מתונה יותר נרשמה בטיפולים הכירורגיים (22%), בטיפולים המשמרים (9%) ובטיפולי המניעה (8%). בטיפולים המשקמים חלה עלייה של 16% בין שנת 2020 לשנת 2021. בד בבד חלה ירידה מסוימת בשיעור הצילומים שנעשו (-4%). הממצאים מלמדים על הבדלים ניכרים בין קופות החולים באספקת טיפולים דנטליים לזקנים במסגרת הרפורמה. כמו כן בתקופה שלפני החלת הרפורמה התמקדה היערכות קופות החולים בהכשרת הרופאים בנושאים הקשורים למתן טיפול לזקנים. עם זאת, לא נעשו שינויים ארגוניים וכיזיים מיוחדים בתחום זה, כגון הוספת מרפאות או הרחבת מרפאות קיימות לקליטת אוכלוסייה זו.

מסקנות

נמצא גידול מתון בשיעור טיפולי השיניים שניתנו לזקנים בשלוש השנים הראשונות לרפורמה. עם זאת, בשל מגפת הקורונה שפרצה במהלך ביצוע המחקר עדיין מוקדם להסיק על השפעת הרפורמה, ויש צורך בהמשך מעקב לפרק זמן ממושך יותר.

המלצות לקובעי המדיניות

1. יש להמשיך בפעולות להגברת המודעות להחלת הרפורמה ולהדגיש את יתרונותיה לבריאות השן בקרב האוכלוסייה הזכאית
2. יש לערוך מחקר המשך שיעקוב במשך חמש שנים נוספות אחר המגמות שזוהו במחקר זה בנוגע לדפוסי צריכת שירותים דנטליים בקרב זקנים ויבחן את נקודת ראותם של המטופלים

דברי תודה

אנו מודים לכל אנשי המקצוע שרואיינו במסגרת המחקר ותרמו מנסיונם להצלחתנו: מנהלי המרפאות בקופות החולים במכבידנט, כללית סמייל, מאוחדת ולאומית; וכן למנהלי שירותי בריאות הפה בארבע קופות החולים.

תוכן העניינים

1	1. רקע
3	2. מטרות המחקר
4	3. שיטת המחקר
4	3.1 אוכלוסיית המחקר
4	3.2 מערך המחקר
4	3.3 ניתוח הנתונים
5	3.4 הגדרות
5	3.5 אתיקה
6	4. ממצאים
14	4.1 טיפולים משקמים
20	4.2 היערכות קופות החולים לרפורמה
22	5. מגבלות המחקר
23	6. סיכום, דיון והמלצות
23	6.1 סיכום ודיון
24	6.2 המלצות לקובעי המדיניות
25	עוד פרסומים של המכון בנושא
26	מקורות
28	נספח

רשימת הלוחות

7	לוח 1: שיעור המטופלים ל-1,000 מבוטחים לפי סוג טיפול, קופת החולים ושנים
8	לוח 2: מקדמי רגרסיה ליניארית להסבר שיעור המטופלים ל-1,000 מבוטחים
10	לוח 3: שיעור הטיפולים ל-1,000 מבוטחים לפי קופת חולים ושנים
11	לוח 4: מקדמי רגרסיה ליניארית להסבר שיעור הטיפולים ל-1,000 מבוטחים
12	לוח 5: מספר הטיפולים למטופל לפי קופת חולים ושנים
13	לוח 6: מקדמי רגרסיה ליניארית להסבר מספר הטיפולים למטופל
15	לוח 7: שיעור המטופלים שקיבלו טיפולים משקמים ל-10,000 מבוטחים בני 80+ בשנים 2020-2021 לפי קופת חולים

- 16 לוח 8: מקדמי רגרסיה ליניארית להסבר שיעור המטופלים ל-10,000 מבוטחים בטיפולים משקמים
- 18 לוח 9: שיעור הטיפולים המשקמים ל-10,000 מבוטחים בני 80+ בשנים 2021-2020 לפי קופת חולים
- 19 לוח 10: מקדמי רגרסיה ליניארית להסבר שיעור הטיפולים ל-10,000 מבוטחים בטיפולים משקמים
- 28 לוח נ-1: מספר מבוטחים לפי גיל, קופות חולים ושנים

רשימת התרשימים

- 6 תרשים 1: שיעור המטופלים ל-1,000 מבוטחים לפי סוג טיפול שקיבלו בשנים 2019-2021 בכל קופות החולים
- 9 תרשים 2: שיעור הטיפולים ל-1,000 מבוטחים לפי סוג הטיפול שקיבלו בשנים 2019-2021 בכל קופות החולים
- 11 תרשים 3: מספר הטיפולים למטופל בשנים 2019-2021 בכל קופות החולים
- 13 תרשים 4: הרכב סוגי הטיפולים בשנים 2019-2021 בכל קופות החולים (לא כולל טיפולים משקמים)
- 14 תרשים 5: שיעור המטופלים שקיבלו טיפולים משקמים ל-10,000 מבוטחים בני 80+ בשנים 2020-2021 בכל קופות החולים
- 17 תרשים 6: שיעור הטיפולים המשקמים ל-10,000 מבוטחים בשנים 2020-2021 בכל קופות החולים
- 19 תרשים 7: הרכב סוגי הטיפולים בשנים 2020-2021 בכל קופות החולים (כולל טיפולים משקמים)